

ראש תרנגולת

כשהיו שנותיי ספורות ומחשבתי קלה, לא ראיתי ברוסייה הזקנה שבפארק אדם של ממש, אלא פיסת נוף טבעית, כמו עץ האיִקליפטוס שבחורשה או העורב שעל חוט החשמל. הרוח מנשבת בצמרות העצים, השמש מטפסת ברקיע, הרוסייה מובילה את חתוליה בינות לשבילים בשמלה חומה דהויה ולעולם אינה מדברת, אלא עם חתוליה. רק משהחלו שנותיי מצטברות וקולי להתעבות, הוכרחתי להודות ביני לביני שבוודאי יש בה סיפור ויש בה סוד ויש בה אדם. כיוון שגמלה הבנה בליבי, גמל המעשה בגופי. עיניי החלו מביטות בה, ואזניי קיבצו ממרחק את שברי מילותיה המתובלים בריש מתגלגלת ובמבטא כבד ואת גרגורי החתולים המתעלמים כמו במכוון מְזֻרְזָתָה ועונים לה כשם שענו חתולים מאז ומעולם. בדרך למכולת הייתי מהנהן לה ובלילות שבת מניח לה בזהירות "שבת שלום". החתולים שענים חדה החלו מתקרבים אליי ומתחככים ברגליי, אך רק כשהזדקנה השנה ואלול דחק את אב, נקשרה בינינו שיחה של ממש.

זה היה החתול הג'ינג'י שליטפתי והיא התקרבה להביט, לחייך. "א-איך קוראים לו?" שמעתי את עצמי שואל והרגשתי מטופש כל כך. מי יודע אם היא מבינה בכלל עברית?

"הוא?" היא ענתה מְפִיגָה את חששותיי אבל לא לגמרי את מבוכתי, "הוא? שם שלו, חמש מאות ועשרים".

"חמש מאות ועשרים?" שאלתי, מביט סביב כמו מצפה לרגע לראות סביבי עוד חמש מאות ותשע עשרה חתולים. אלא אם כן היא ממספרת אותם מאז...

"כן" היא ממשיכה במבטא כבד, "וזוה שמה אפור, זה להיות שבע עשרה וחתולה גדולה זאת, מאה ושש" סקרתי את עדר החתולים הקטן בבלבול והרוסייה ממשיכה בפשטות, "הנה זה לבוא, חתול כאן שחור להיות שוֹרֵש".

"מה הוא?" לא הייתי בטוח שאני מצליח לעקוב אחרי ההגיון שלה, אם בכלל יש כזה. החתול השחור התקרב אל הג'ינג'י והיא מביטה במתרחש בהתרגשות, "שורש, שורש! אתה לא לראות? אם שורש לבוא לחמש מאות ועשרים, מה יש?"

משכתי בכתפי במבוכה, "נו באמת!" היא ענתה במקומי, "זה להיות עשרים ושתיים ועוד חצי!" היא נעצרה, מביטה בשמיים, "נו, קצת יותר מחצי, אולי עשרים ושתיים נקודה שבע או שמונה. אתם לא ללמוד חשבון בבית ספר?" ניסתי למלמל משהו על זה שאני חולה בדיוק אבל עוד לפני שהוצאתי מילה מהפה הגיעה חתולה מְנַמְרֶת והצטרפה אל השניים. "הנה!" היא הצביעה עליו, "הנה חֶזְקָה שלוש! חֶזְקָה שלוש לבוא לעשרים ושתיים, מה יש?" הלסת שלי צנחה כמה

סנטימטרים והרוסייה נענעה בראשה, מחייכת בשפתיה הסדוקות "טוב ככה זה להיות בישראל, כולם ראש תרנגולת. לא ללמוד, לא לזכור, לא לחשוב. בן שלי יאשה, כשהיה בן שמונה, לדעת כל מתי פוגש חֶזְקָה שלוש, עד עשרים וחמש! אם חֶזְקָה שלוש לפגוש עשרים ושתיים, יש עשר אלף ושש מאות וארבעים ושמונה".

וכך, בעוד הרוסיה מביטה בחתולים היוצרים משוואות וחידות, בעוד היא מכפילה ומחלקת, מעבירה בריבוע ובעצרת, אני עומד נטוע, מביט בה ומשתומם. "במוסקובה" היא אומרת לי אחרי אולי עשר דקות שבהן היא הספיקה לפתור מאות תרגילים בקצב שלא היה מבייש מחשבון מדעי, "במוסקבה, איפה אני למדתי, ארבעים ילד בכיתה, אם נכנס זבוב כולם שומע. כל יום, שלוש נוסחאות לזכור לכל חיים. ישראל, כולם ראש תרנגולת. מסתובבים בחוץ ולעשות טוק טוק עם מקור".

סיפורים רבים סיפרה לי הרוסייה באותו היום וכולם היו בלולים בחישובים מרגשים ועטופים בקסם שלא יכולתי להבין, אבל יכולתי להעריך ובאותו הערב כשעזבתי את ממלכתה הקטנה ושבתי אל העולם הרגיל של הכבישים והבניינים, ידעתי שהשארתי שם משהו מליבי. שיחד עם כל המבוכה, עוד אשוב.

למחרת כשסיימתי את חובת לימודי, מיהרתי אל פינת הפארק, מנסה לרוקן את מוחי ולהכין אותו לריקוד סבוב של ספרות והנה, כל המספרים נעלמו ואינם. החתול השחור סיים את תפקידו כשורש ונהיה עכשיו לא פחות מאשר בטְהוֹבֵן והאפור הפך לצ'ייקובסקי. הרוסייה עומדת ומנצחת, מתאמת בין וילדי שמצטרף ביללות לשוֹסְטְקוֹבִיץ' ויוצרת הרכבים מפתיעים שרק היא עומדת על יחודיותם ומוזיקה קסומה שרק היא שומעת. היא מדברת בהתלהבות על קונצרטים ופסנתרניות, על הרכבי ענק ועל לְנֵה שלה, הכנרית המושלמת שמגיל שלוש מנסרת מיתרים ומפיקה צלילים מדוייקים והרמוניים. על לנה שלה שעכשיו עושה קונצרטים באירופה ושהיא... "אני לא להאמין!" סיפורה נקטע באחת על ידי החדשות המרעישות "צייקובסקי לנגן אגם ברבורים עם סופרנינו וחליל ערבי! הנה, ואגנר להצטרף עם... לא ואגנר! לך שמה, אתה להרוס! תן לי מקשיבה!" היא פונה אליי, "אתה לשמוע?" אני מאמץ את שרירי אזניי ושומע את רשרוש הרוח בעלי השלכת.

לפחות פעמיים בשבוע הייתי מבקר את הרוסייה בפארק והחתולים פושטים צורה ולובשים צורה יחד איתה. אֶמְנִי רֶנְסָאנְס ומחזאים יוונים, הוגי דעות ופיזיקאים, לכולם היא מעניקה קסם ומוליכה אותי בדמיונה ברחובותיה המושלגים של מוסקובה, בין בנייני פאר ומזאונים מרהיבים לבין היכלי תרבות ואולמות ענק של מאות אנשים דוממים, קשובים כמו סלעי ענק למפל של מים. בחורף היא הייתה מזמינה אותי יחד עם החתולים לדירתה הצנועה, דוחפת לידי תה חם ומראה לי

תמונות של לנה בבגדים זוהרים בין שלושים כנרים וכנריות ושל יאשה שמקבל דוקטורט באוניברסיטה של מוסקובה. עדר החתולים מסתובב בין רגלינו ומתלַטף בידה המיובלת של הרוסייה.

הימים האלו עם הרוסייה תמיד ישארו מופלאים בזכרונתי, אך פלאות לעולם אינן קונות שביתה בחייהם של בני אדם. עולמה הקסום של הרוסייה אמנם המשיך להתקיים לו אי שם בשבילי הפארק בין מוזאונים מרהיבים לארגזי חול, אבל אבא ואמא החליטו מסיבות שונות שאנו עוברים לעיר אחרת וכל תחנוניי עלו בתוהו. על הרוסייה הם אפילו לא ידעו ואני, איך בכלל יכולתי להסביר להם? מה יכולתי לומר? שבמרחק ארבע דקות הליכה מהבית שוכן עולם מופלא של אישה אחת רוסייה? כך או כך היא נשארה לה עם דֶסְטִינִיבֶסְקִי שמיילל על טולְסְטוֹי וסול בָלוּ ואני בלב כבד ובהסבר יבש, נקרעתי אל חיים חדשים בעיר חדשה, על כל המשתמע מהמילה הזאת, חיים. לימודים וצבא, דאגות ותוכניות, טיולים וחתונה, נזלת של ילדים ופרנסה והרוסייה, שהייתה מבקרת במחשבותי תדיר בשנים הראשונות הלכה והייתה לעוד זיכרון רחוק כמו אלפי זכרונות הילדות שמיטשטשים, מתערבלים ונהיים לעיסה דביקה של תמונות וריחות בבאר עמוקה באחוריי הראש.

באחד הימים, בהם הייתי טרוד כדרכי בעניינים של פרנסה, הובילו אותי טרדותי אל עיר ילדותי ומצאתי את עצמי נוהג ברחוב שֶז"ר שבו היה גר יוֹסִי בֶן-חַיִּים ופונה לרחוב אַנְיֶלְבִּיץ' שבו תמיד אספנו קרשים לל"ג בעומר. תהיתי אם דודו מהמכולת עוד גר פה, ואם שְמֵעוֹן הזקן עוד מחלק סוכריות בבית הכנסת. החברים שלי כולם עזבו, את זה אני יודע, אבל אולי מישהו... הרחובות נהיו קטנים כל כך, הבניינים עלובים והפארק... בום. בעטתי בַּבֶּלֶם, מטלטל את תכולת הרכב וזוכה לצפירות מאחור. הפארק...

איך זה קרה שפשוט השארתי אותה? נכון הייתי רק נער, אבל כנראה גם הישראלי היחיד שהיא דיברה איתו. למה לא ביקרתי כל השנים האלו? למה לא התקשרתי? קיללתי את עצמי בשקט, מי יודע אם היא בכלל חיה עדיין? מי יודע...

חניתי בחובבנות ויצאתי במהירות אל הפארק. החליפו פה כבר את המתקנים וגם את הספסלים וגם את האנשים, לא הייתה רוסייה וגם לא חתולים. נענעתי בראשי בתסכול ופניתי אל הבניין הישן, מדלג במדרגות שתיים-שתיים, מגיע לקומה שלוש, אוסף את נשימתי, מנסה לסדר את המחשבות ודופק משהתייאשתי מכך. אולי היא מתה לפני חודש ואף אחד לא יודע? ואולי היא פשוט שם, שוכבת בעיניים חלולות ומרקיבה? ואולי היא תפתח את הדלת ולא תזכור אותי? או

גרוע מכך... נרעדתי, אולי היא דווקא כן תזכור? ומה אם כבר שנים גר פה מאפיונר עם עגיל בגבה ו...

הדלת נפתחה והיא הייתה שם, מציצה בי, שותקת. כן, היא. החריצים העמיקו בפניה והיו לסדקים, ידיה רעדו ושיערה היה דליל, אבל היא הביטה בי באותן העיניים החומות שרואות משהו אחד ומדמיינות משהו אחר. אני פותח את הפה מנסה להסביר אבל משהו נצנץ במבטה פתאום ופניה התרחבו לחיוך נרגש. "בא בא, ראש תרנגולת!" היא זזה הצידה באיטיות מפנה לי מעבר, "בא תיכנס, תשב! אני בדיוק להכין תה!" אני נכנס בחשש, ראשי מתנשא מעליה כמעט בחצי מטר ומבטי פוגש בסלון שהצטמק לכדי חדר אחד עם ספה קטנה וחתול אחד בלבד. לא, בעצם שניים.

הרוסייה מְדַדָּה למטבח להביא כיבוד ואני מביט בתמונות הישנות של בניה. "הופתעתי שזכרת אותי" השלכתי אל עבר המטבח. היא חוזרת עם מגש פלסטיק ושתי כוסות מקרמיקה עדינה. "נו נו", היא אומרת במבטא הישן והטוב וצוחקת, "לזכור? גם אם ישראלי, גם אם ראש תרנגולת ונוסחאות לשכוח, בן-אדם תמיד חייב לזכור" היא מניחה את המגש על שולחן קטן. אני מביט בחתולים ותוהה מה בכלל אפשר לעשות רק עם שניים מהם? כמה נניח, ניוטון ואיינשטיין בלבד יכולים לדון על מהות כוח הכבידה? וכמה תרגילים ניתן לעשות כשיש רק שני חתולים?" "א-איך קוראים להם" אני שואל בדיוק כמו אז, לפני שנים. היא מתיישבת באנחה מולי ושולחת בי מבט בוהה מצד אחד וחודר מצד שני. "זה ג'ינג'י, שם שלו להיות יאשה ושני לנה".